

УДК 378.1:373.623

Віктор Фірчук,
начальник навчального відділу академії
військо-морських сил імені П. С. Нахімова

ОСНОВИ ПРОЕКТУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У цій статті розглядається модель проектування методичної підготовки науково-педагогічних працівників у вищому військовому навчальному закладі в умовах післядипломної освіти.

Ключові слова: проектування методичної підготовки, курси підвищення кваліфікації, офіцери, післядипломна освіта.

В настоящей статье рассматривается модель проектирования методической подготовки научно-педагогических работников в высшем военном учебном заведении в условиях последипломного образования.

Ключевые слова: проектирование методической подготовки, курсы повышения квалификации, офицеры, последипломное образование.

The Design model of tutors methodical preparing in the system of postgraduate education of Higher Military Establishments has been presented in this article.

Key words: methodical preparing design, postgraduate courses, officers, postgraduate education.

Розбудова Національної системи освіти в Україні значною мірою обумовлена підвищенням рівня професійної компетентності педагогічних кадрів. Інноваційні процеси в освіті України наполегливо вимагають відповідного рівня підготовки науково-педагогічних кадрів. До підготовки морських офіцерів пред'являються високі вимоги до професійних якостей, їх загальної готовності до ефективного застосування сучасних засобів боротьби на морі, вміння управління військовими частинами та підрозділами. Відповідно повинен постійно підвищуватись рівень методичної підготовки науково-педагогічних працівників, які здійснюють підготовку морських офіцерів.

Розвиток системи безперервної педагогічної освіти в нашій державі пов'язаний із вдосконаленням системи післядипломної освіти педагогічних кадрів. Однією з підсистем макроструктури післядипломної освіти педагогічних кадрів є система підвищення кваліфікації. Зважаючи

на реальну вагу даної підсистеми, її можна вважати центральною ланкою у системі післядипломної освіти педагогів.

Усвідомленню місця і ролі підвищення кваліфікації у системі післядипломної та відповідно безперервної педагогічної освіти сприяло посилення уваги науковців і практиків до проблеми підвищення професіоналізму дипломованих спеціалістів, освіти дорослих, фахівців з певним життєвим і професійним досвідом. У цьому контексті особливу цінність, на наш погляд, мають роботи [1; 4; 5].

Зокрема, питання методичної підготовки фахівців з вищою освітою знайшли своє відображення в дослідженнях Н. Г. Протасової [7], В. Г. Зазикіна [3].

Г. Н. Протасова розглядає підвищення кваліфікації педагогів, як невід'ємну частину системи післядипломної педагогічної освіти, що органічно поєднана та взаємообумовлена іншими її складовими і займає у структурі післядипломної освіти відповідне місце.

Праці науковців, присвячені вивченню цих питань, мають не лише велике теоретичне, але й практичне значення для розробки проблеми нашого дослідження, та все ж не вичерпують її повністю.

Слід зазначити, що в наукових розробках останніх років, присвячених проблемам післядипломної освіти, провідною ідеєю стає гуманізація освіти фахівців, перенесення до центру уваги освітніх систем індивідуальних освітніх потреб і можливостей педагогічних працівників, всебічний і гармонійний розвиток особистості педагога в процесі його освіти й навчання, підвищення ролі самоосвіти в професійному становленні та розвитку педагога [6; 8].

Технології і методики навчання фахівців повинні розроблятися з урахуванням конкретних особливостей даної системи, а їх впровадження передбачає вдумливу творчу співпрацю науковців, практиків післядипломної освіти, її організаторів та самих слухачів.

Традиційні ж моделі навчання педагогічних кадрів у системі підвищення кваліфікації, що побудовані в основному на застарілих підходах, коли метою навчання стає передання інформації, знань, набуття певних навичок, не орієнтовані на активізацію цієї ролі слухача в навчальному процесі.

Розробка та впровадження нових прогресивних моделей навчання фахівців у післядипломний період та створення для цього необхідних умов щодо підвищення кваліфікації нині набуває особливої ваги. Отже, проведення наукових досліджень з означених питань має практичну цінність на даному етапі розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та сприятиме її удосконаленню у майбутньому.

Необхідно зазначити, що у системі післядипломної підготовки науково-педагогічних працівників військової освіти в Академії військово-

морських сил ім. П. С. Нахімова є відповідні суперечності:

– між об'єктивною необхідністю підвищення якості військово-професійної, військово-службової діяльності, яка залежить в більшості від людського фактора і недостатньою педагогічною складовою в системі підготовки;

– між формою організації курсів підвищення кваліфікації і вимогами до питання підвищення якості військово-професійної підготовки військовослужбовців іноземних держав при проходженні курсів підвищення кваліфікації іноземними військовослужбовцями.

У зв'язку зі зазначеним вище особливу актуальність набирає питання проектування методичної підготовки військовослужбовців у період проходження курсів підвищення кваліфікації.

Проектування навчання фахівців повинно розроблятися з урахуванням конкретних особливостей даної системи, а їх впровадження має передбачати вдумливу творчу співпрацю науковців, практиків післядипломної освіти, її організаторів та самих слухачів.

Тобто, мова йде про необхідність не механічного втілення зарубіжних або «універсальних» методик навчання фахівців, а проектування навчання, що найбільш повно відповідали б традиціям підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в Україні, умовам конкретного регіону, цілям завданням певного закладу підвищення кваліфікації, можливостям їх, як матеріальним так і педагогічним, специфіці освітніх потреб фахівців, що підвищують кваліфікацію.

Метою даної статті є викладення основ проектування методичної підготовки науково-педагогічних працівників при проходженні курсів підвищення кваліфікації з врахуванням специфіки вищих військових навчальних закладів Збройних Сил України.

В. С. Безрукова [2] в конструктивно-проектній діяльності виділяє три етапи: *педагогічне моделювання, педагогічне проектування, конструювання.*

В загальному вигляді проектування методичної діяльності науково-педагогічних працівників для Академії військово-морських сил імені П. С. Нахімова представлено на рис. 1.

Підготовка вказаного на рисунку проекту вимагає відповідної конструктивно-проектної діяльності, яку можна розглядати у вигляді сукупності дій.

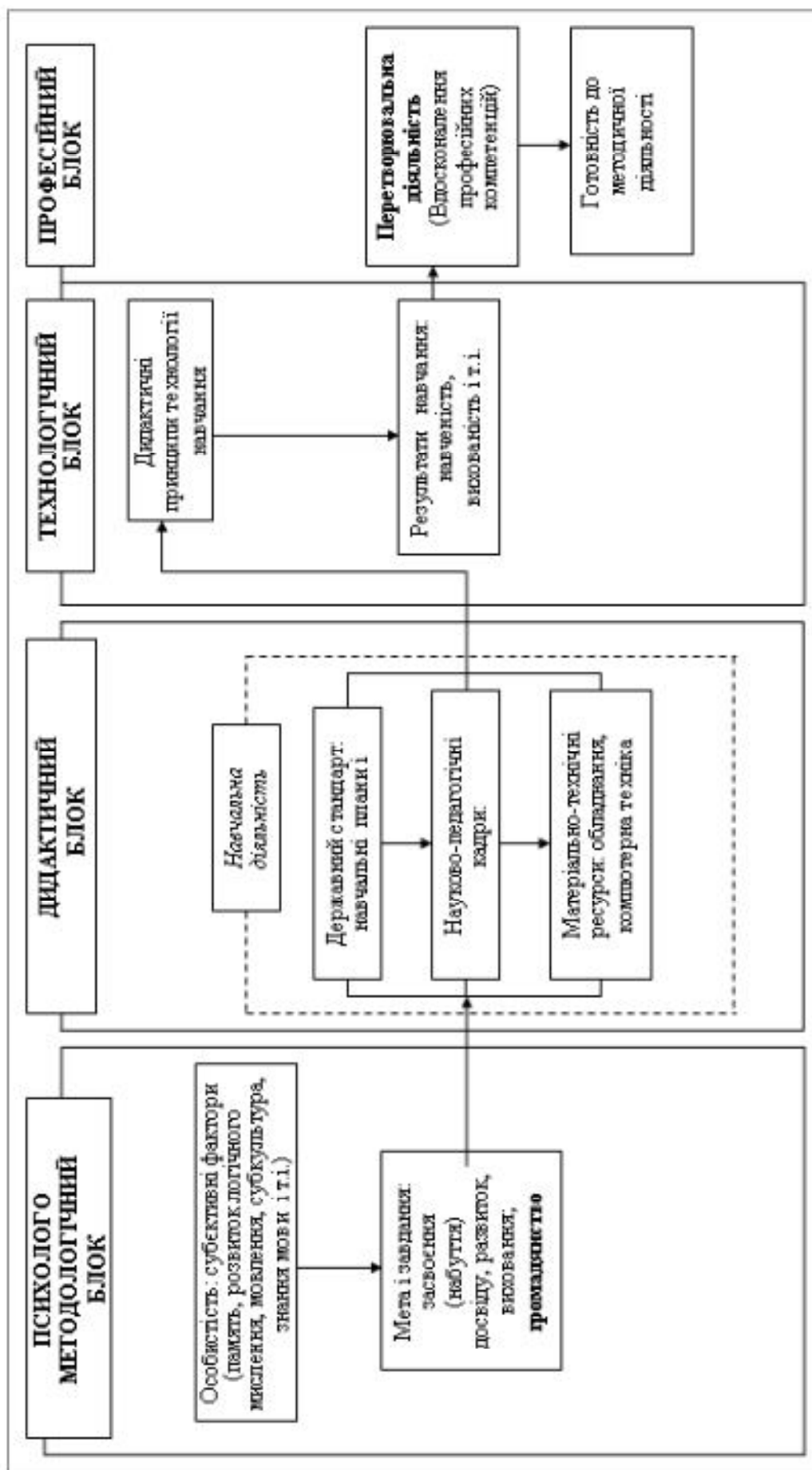

Рис. 1. Проектування методичної діяльності мережево-навчальних середовищ.

1. Підготовча робота.

1.1. *Аналіз об'єкта проектування.* Окреслення об'єкта педагогічного проектування, розгляд його структури підструктур, аналіз кожної з них окремо, а також врахування зв'язок між ними.

У ході такого аналізу встановлюються сильні і слабкі сторони, недоліки проектного об'єкта, виявляються існуючі протиріччя.

1.2. *Вибір форм проектування.* Психологічний аналіз педагогічного об'єкта і встановлення кількості етапів. При цьому люба форма повинна бути доцільною, відповідною до особливостей тих хто навчається і педагога та їх можливостям.

1.3. *Теоретичне забезпечення проектування.* Пошук інформації, дає можливість розробити оптимальний педагогічний проект.

1.4. *Методичне забезпечення проектування.* Ведеться розробка дидактичних і методичних матеріалів, аналіз змісту педагогічного об'єкта.

1.5. *Матеріально-технічне забезпечення проектування.* Представляє собою педагогічну і організаційну техніку здійснення самої діяльності проектування.

1.6. *Правове забезпечення проектування.* Данна частина підготовчої роботи передбачає створення чи врахування юридичних та інших актів при розробці діяльності тих хто навчається і педагогів, в рамках систем, які проектуються.

2. Розробка проекту.

2.1. *Вибір системоформуючого чинника,* який необхідний для створення цілісного проекту, направленного підбору всіх його компонентів.

2.2. *Встановлення зв'язків і залежностей компонентів.* Передбачає врахування всіх зв'язків і залежностей (лінгвістичних, національних, логічних і т.і.).

2.3. *Складання документа.* Здійснюється з врахуванням існуючих форм педагогічного проектування.

3. Перевірка якості проекту.

3.1. *Апробація створеного проекту, його самоперевірка.*

3.2. *Експертна оцінка проекту.* Перевірка педагогічного проекту розробником або сторонніми експертами.

3.3. *Прийняття рішення про використання проекту.*

Таким чином, конструктивно-проектна діяльність передбачає встановлення мети, завдань, етапів і змісту навчання, планування дидактичного процесу. Результатом цієї діяльності є інформаційна модель взаємодії викладача з науково-педагогічними працівниками, обумовлена певним педагогічним замислом.

Проектування методичної підготовки науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти має свою структуру і складається з блоків: психолого-методологічного, технологічного,

дидактичного і професійного. Воно описується через конкретні норми, принципи, вимоги, на яких будується освітній процес.

Розробляючи проект методичної підготовки науково-педагогічних працівників необхідно розглядати форми організації навчання. Форма організації навчання, як дидактична категорія визначає зовнішню сторону організації навчального процесу, яка пов'язана з факторами, що визначають специфіку даного освітнього процесу:

- контингентом вітчизняних спеціалістів;
- контингентів іноземних спеціалістів;
- часовими рамками.

Організація освітнього процесу в умовах післядипломної освіти передбачає конструювання різних форм, які забезпечують в оптимальному поєднанні компонентів, цілісну дидактичну систему.

У проєктованій системі організації методичної підготовки науково-педагогічних працівників, нами приймаються чотири основні форми організації навчального процесу:

- індивідуальна;
- групова;
- індивідуально-групова;
- дистанційна.

Компетентісний підхід до проєктування методичної діяльності науково-педагогічних працівників в академії військово-морських сил імені П. С. Нахімова, в контексті даного освітнього процесу, передбачає сполучення всіх форм організації навчального процесу, в залежності від конкретних умов проходження курсів підвищення кваліфікації.

Конкретизація цілевих установок проєктування методичної підготовки науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти їх реалізація з позицій аналізу сприйняття навчального матеріалу, можливі тільки при використанні в навчальному процесі індивідуальної та індивідуально-групової форм навчання.

Індивідуальна форма навчання дає можливість отриманні знання перекласти в основу формування основних вмінь, а також відпрацювати навички оперативного поєднання професійних компетенцій.

Індивідуально-групова форма навчання дає можливість здійснювати в рамках даного навчального процесу аналітичну роботу, а також вести роботу щодо вирішення професійних задач з врахуванням типології та логістики.

Дистанційна форма навчання дає можливість вчитися в особистому часовому темпі за індивідуальним планом, що призводить до більшої відповідальності і самостійності слухачів, і в більшості базується на його бажанні і необхідності мати професійні знання і уміння.

Організаційно-педагогічні умови підвищення професійної компетентності (підготовки) науково-педагогічних працівників були нами

виокремлені, виходячи з моніторингу ефективності навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації, результатів експертної оцінки та власного практичного досвіду, а саме:

- оптимальне поєднання традиційних та інноваційних форм, методів навчання та контролю навчальної діяльності слухачів;
- активізація самостійної роботи під час планових занять та інтенсифікацію самостійної підготовки слухачів;
- ефективне оцінювання та самооцінку навчальної діяльності курсантів, що передбачає застосування інформаційних технологій та відповідного програмного забезпечення (відео завдання, контроль-навчальні комп'ютерні програми та ін.).

Запропоноване нами проектування професійної підготовки науково-педагогічних працівників на курсах підвищення кваліфікації, надає можливість максимально враховувати специфіку вищих військових навчальних закладів, а також стажування іноземних спеціалістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вершловский С. Г. Общее образование взрослых: стимулы и мотивы / Вершловський С. Г. – М. : Педагогика, 1987. – 184 с.
2. Безрукова В. С. Проектная педагогика : [учебное пособие] / В. С. Безрукова. – Екатеринбург : Деловая книга, 1996. – 334 с.
3. Зазыкин В. Г. Акмеологические проблемы профессионализма: Содержание формы и методы обучения в высшей школе: обзор информ. / В. Г. Зазыкин, А. П. Чернышов. – М. : НИИВШ, 1993. – Вып. 6. – 248 с.
4. Зубко А. М. Шляхи оптимізації управління навчальним процесом в закладах підвищення кваліфікації педагогічних кадрів // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць. – К. : Логос, 2001. – Випуск 5. – С. 94–98.
5. Олійник В. В. Методичні та організаційні засади реформування післядипломної освіти України / Олійник В. В. // Управління якістю професійної освіти : зб. Наук. праць. – Донецьк : ТОВ «Лебедь», 2001. – С. 23–26.
6. Последипломное образование: потребности, проблемы, тенденции : сб. науч. Тр. – М. : НИИВО, 192. – 211 с.
7. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Протасова Н. Г. – К., 1998. – 176 с.
8. Теоретические основы непрерывного образования : сб. науч. Тр. – М. : Педагогика, 1987. – 208 с.